

Posudek magisterské práce Josefa Dufka „Mezolitické až raně eneolitické osídlení Pražské plošiny“, 125 stran včetně literatury + 25 mapových výseků na příloženém CD. FF UK Praha 2011.

Autor ve své magisterské práci rozvíjí problematiku, kterou pojednal již v bakalářské práci, a sice sídelně-geografické téma neolitického až raně eneolitického osídlení jasně definovaného výseku středních Čech. Velmi zevrubně uchopil předmětné osídlení mezi Loděnickým potokem a Šemberou na jedné straně a soutokem Vltavy se Sázavou a labským levobřežím na straně druhé. Z práce je zřejmé, že vymezený prostor autor důvěrně zná z početných návštěv jednotlivých lokalit, v žádném případě tedy nejde o kompendium založené na pouhém „kabinetním“ studiu dostupných zmínek a dalších podkladů, které mohou být, jak známo, mnohdy dost zavádějící.

V úvodních kapitolách autor charakterizuje přírodní podmínky zájmového území, a to zejména geomorfologické a pedologické, dále sumarizuje představy o typu vegetace a složení fauny v počátcích zemědělského pravěku. Podle uvedeného je jasné, že jde o krajinu obyvatelnou, nehledě na mezolit, již od samých počátků neolitu. Pisateli by bylo možné pro příště doporučit v tomto ohledu i další práce posuzující vhodnost krajiny k sídlení, jako je např. studium relativních klimatických rozdílů mezi jednotlivými oblastmi Čech a Moravy, včetně kategorizace vyjádřené mj. na přehledné mapě (*Moravec – Votýpka 2003, fig. 26*).

Obecné obtíže spojené s kategorizací sídlištních poloh číší z kapitoly „Krajinné polohy a jejich typy“. Na jedné straně každý na první pohled vidí rozdíl mezi sídlištěm na ostrožně a osadou při břehu velké řeky, morfologická rozmanitost české krajiny se na straně druhé velmi přičí jakékoli kategorizaci s jasnými hranicemi, přičemž nároky pravěkých komunit na volbu stanoviště se rozhodně nemusí krýt s našimi představami o vhodnosti místa k sídlení (srv. např. *Smrč 1991; Zápotocký 2000, 205-218*). Autor nabízí členění na polohy rovinné, údolní a výšinné, přičemž si je plně vědom výše uvedeného.

V páté a šesté kapitole Josef Dufek velmi stručně charakterizuje kulturní vývoj ve sledované oblasti od počátků neolitu po konec raného eneolitu a elementární surovinové zdroje lidí této doby a místa. Na okraj je třeba poznamenat, že dříve publikovaný názor o těžbě spilitů u Vraného nad Vltavou je dnes silně problematizován (*Šreinová et al. 2002*).

V sedmém oddílu autor teoretizuje nad vlastními pojmy mírová a válečná krajina. Jako výchozí modely pro studium pravěkého osídlení mohou být při jistých pozorováních nepochybně inspirující (srv. např. potíže s výkladem období s masovým výskytem výšinných sídlišť/hradišť v protikladu k časovým úsekům bez nich), vnitrodruhová agrese, byť proměnlivé intenzity, je však člověku bohužel od nepaměti vlastní, pravěká realita tedy nejspíše spočívala v průniku obou modelů, což jako nejpravděpodobnější možnost připouští i autor.

Další kapitoly soustřeďují vlastní výsledky práce Josefa Dufka, je v nich souhrnně a do detailu pojednáno osídlení od mezolitu po konec raného eneolitu, včetně prostorové identifikace jednotlivých nalezišť. Zejména s těmito oddíly souvisí bohatá mapová dokumentace soustředěná na příloženém CD. Autor se soustřeďuje na pět mikroregionů, přičemž pro detailní analýzu se jako limitní ukazuje nedostatečná nebo zcela chybějící standardní publikace nálezů, ostatně jak je tomu v Čechách skoro vždy pravidlem. Tím jsou prakticky vyloučeny jakékoli úvahy o případných posunech v rámci jednotlivých mikroregionů, neboť detailní chronologická pozice nálezů je dosud neznámá. Nápadná disproporce mezi mezolitickými (6 lokalit) a neolitickými nalezišti (okolo stovky poloh) svědčí spíše pro nerovnoměrnost archeologizace pramenů než pro reálný otisk pravěké sídlení struktury, jak autor správně konstatuje (str. 106). Popsaný posun eneolitických nalezišť do vyšších poloh by bylo vhodné vyjádřit též přehlednou tabulkou.

Práce bohužel trpí spoustou gramatických pochybení, jazykových neobratností a stylistických nedokonalostí, časté jsou překlepy. Energie vložená do práce je tak zcela zbytečně degradována.

Z předložené práce je patrná nezměrná píle, kterou autor tématu věnoval. Je zřejmé, že se v dané problematice dobře orientuje a je schopen kriticky vyhodnotit dostupné informace. Nejen proto práci **d o p o r u č u j i** k obhájení.

V Praze dne 13.9.2011

PhDr. Miroslav Dobeš

Literatura

Moravec, D. – Votýpka, J. 2003: Regionalised Modelling. Prague.

Smrž, Z. 1991: Výšinné lokality mladší doby kamenné až raného středověku v severozápadních Čechách. Pokus o sídelně historické hodnocení, Archeologické rozhledy 43, 63-89, 177-178.

Šreinová, B. - Šrein, V. - Šťastný, M. 2002: Horniny z okolí Vraného nad Vltavou, in: I. Cheben, I. Kuzma (eds.), Otázky neolitu a eneolitu našich krajín - 2001. Zborník referátov z 20. pracovného stretnutia bádateľov pre výskum neolitu a eneolitu Čiech, Moravy a Slovenska. Liptovská Sielnica 9.-12. 10. 2001, 405-408. Nitra.

Zápotocký, M. 2000: Cimburk und die Höhensiedlungen des frühen und älteren Äneolithikums in Böhmen. Mit Beiträgen von Lubomír Peške und Slavomil Vencl. Památky archeologické - Supplementum 12. Praha.